

Az áldozatból született Napsugár

Hatvanéves Erdély legnépszerűbb és legolvasottabb gyermeklapja

Az idén hatvanéves Napsugár nemzedékek gyermekkorát határozta meg, olvasási szokásait alapozta meg. A folyóirat alapító-főszerkesztője Asztalos István író volt. A szerkesztőség jelenlegi vezetője, Zsigmond Emese negyed évszázada áll a lap élén.

A gyermekeknek szóló Napsugár című folyóirat első száma 1957 januárjában jelent meg. Az alapító tagok írók, költők, képzőművészek voltak: Bajor Andor, Fodor Sándor, Méhes György, Hervay Gizella, Tamás Mária, Soó Zöld Margit és Kádár Tibor, valamint Farkas János szerkesztő. A szerkesztők sorába lépve, illetve külső munkatársként évtizedeken át maradandó értékű verssel, mesével adott irodalmi rangot a gyermeklapnak Kányádi Sándor, Bálint Tibor, Lászlóffy Aladár, Jánky Béla, Szilágyi Domokos, Veress Zoltán, Majtényi Erik, Marton Lili, Jancsik Pál, Palocsay Zsigmond, Sütő András, Tamás Mária. A szerkesztőség élén a folyóirat 60 éves története során Asztalos István, Farkas János, Tar Károly, Murádin Jenő, majd ismét Farkas János, végül Zsigmond Emese állt. 1980 januárjában a Napsugár szerkesztősége az óvodások számára is lapot indított A Haza Sólymai címmel. Ezt a diktatúra által rájuk kényszerített nevet – a képes, irodalmi gyermeklap jellegét megőrizve – 1989 decembere után az eredetileg is javasolt Szivárványra változtatták.

Dióhéjban ez a Napsugár története. Am a látszólagos könnyed folytonosság, ami a hat évtizedben végigkísérte a kiadványt, néhány alapvető elem – szerkesztők, munkatársak lelkesedése, fáradtságos munkája, szakmai szeretete, az olvasók támogatása – nélkül nem jöhetett volna létre.

Határok feszegetése

Kissé meglepő lehet az állítás, miszerint a gyermeklap egy forradalom szülöttje, és azért en-

Több mint folyóirat. A Napsugár tehetséggondozó anyanyelvi táborokat is szervez a gyermekeknek

gedélyezte megjelenését a korabeli kommunista hatalom, hogy az 1956-os szabadságharc hatását valamelyest csillapítsa. Am a tények ezt az állítást támasztják alá. „Fodor Sándor elbeszéléseiből tudjuk, hogy az alapítók úgy tartották, ’56 hőseinek áldozatából született a Napsugár, akárcsak több sajtotermék a Kárpát-medencében. A lapot a kommunista rezsim félelme szülte. Ki akarták fogni a szelet a vitorlából, kiengedni a felgyülemlett feszültséget” – mondja Zsigmond Emese főszerkesztő. Asztalos István alapító-főszerkesztő mindössze három évig vezethette a kiadványt, 1960-ban, ötvenéves korában elhunyt. De akkori munkatársaival együtt jövőbelátó módon meghatározta a Napsugár arculatát, mondanivalóját. Asztalos nem egyedül és nem elsősorban volt a lap eszmeiségének megalapozója – vélekedik Zsigmond Emese –, hanem Farkas János, a későbbi főszerkesztő is. Az ő szerepét feltétlenül ki kell emelni, hiszen róla méltatlanul kevés szó esik – fogalmaz utódja. „Farkasról mélyeséges elismeréssel kell beszélni, hiszen ő volt az, aki a kezdetkor kiharcolta a szerkesztőségi keretet, és elérte azt, hogy a legjobb magyar írókat behívassák belső munkatársaknak. Nevéhez fűződik az is, hogy kiharcolt a korabeli időkhöz képest

egy viszonylagos függetlenséget, hogy a belső autonómia elve alapján működhessen a lap.”

Olyan korban indult útjára a Napsugár, amikor kompromisszumok nélkül nem létezhetett volna. Aki ismeri a kommunista idők szellemiségét, ideológiai megkötezeit, az egy percig sem fogja a szerkesztők szemére vetni ezeket az „egyezkedéseket.” Voltak kötelező oldalak, amelyeken a párt kedvében kellett járni, de ezeken többnyire fordítások jelentek meg. „A kellemetlen feladat körbejárt – meséli Zsigmond Emese –, a nagyszerű szerzők közül hónapról hónapra valakinek el kellett vállalnia a feladatot, hogy megírja a kötelező hangvételű vezércikket”. (Tar Károly, aki rövid ideig maga is a lap főszerkesztője volt, egy írásában megjegyzi, „fokozatosan lefaragtuk a gyermeklapban amúgy is szükségtelen politikai vezércikkek terjedelmét tíz-tizenöt sorra”). Ezt letudva azonban a lap ment tovább a maga útján, oly módon, hogy bemutatta a magyar népköltészetet, irodalmat, hagyományokat, történelmet, az összes erdélyi magyar kulturális örökséget. Mindezt olyan csomagolásban kellett találni, hogy ne akadjon fent a cenzúra hálóján, de a szerzők az olvasóknak az igazi, tartalmas üzenetet közvetíthessék.

A hatalommal való harcok nagy részét Farkas Jánosnak kellett megvívnia. Őt politikai okokból 1987-ben el is távolították a laptól, majd a rendszerváltás után visszahívták a Napsugár élére. Zsigmond Emese erre így emlékszik: „1989 végén került vissza Farkas, akkor már én is tagja voltam a szerkesztőségnek. Sok mindent tanultam tőle, annak ellenére, hogy voltak dolgok, amelyekben nem értettünk egyet. Igényes, tartásos ember volt, aki úgy szerkesztette a Napsugárt, hogy közben határokat feszegetett. Mindig megke-reste az induló, tehetséges költőket, írókat, grafikusokat, akik ma már neves szerzői a lapnak, mindannyian itt indultak gyermekírókként”.

Volt egy hullámvölgy a 90-es évek derekán, amikor magyar nyelvetlenül alig született gyermekirodalom, így kevesebb kézirat érkezett a szerkesztőségbe. Ennek Zsigmond Emese szerint érthető oka volt: a szerzők, akik politikai okokból addig nem közölhették műveiket, a cenzúra megszűntével felnőtt műveiket akarták mielőbb nyomtatásban látni, ezért a gyermekirodalom háttérbe szo-

„A lapot a kommunista rendszer félelme szülte. Ki akarták fogni a szelet a vitorlából, kiengedni a felgyülemlett feszültséget.”

rult. Utóbbi a rendszerváltás előtt valamiféle menedék volt a szerzők számára. Az írások néha virágnyelven megírt tiltakozások voltak, amit a cenzúra szerencsére nem értett (annál jobban az olvasók) – emlékeztető Weöres Sándor vagy Kányádi Sándor neve –, és amelyek örök példái maradnak a rendszer elleni lázadásnak.

Új idők, változatlan elvek

Az évek során sok minden változott, de irodalmi és grafikai rangjában, igényességében a Napsugár még mindig a régi. A főszerkesztő szerint ma is a legjobb írók és grafikusok közölnek a lapban: „nekik is rangot jelent a lapban megjelenni, ugyanakkor ők adják meg a lap irodalmi, esztétikai rangját, színvonalát. Ez hatvan éve változatlan” – magyarázza Zsigmond Emese. Hosszú lenne felsorolni, hány, ma már több kötetes ünnepelt szerző, grafikus karrierje kezdődött a lap hasábjain. A legújabb név, akire a főszerkesztő szerint érdemes lesz odafigyelni, Szócs Margit, akinek első kötete nemrég jelent meg.

Elvei, céljai mellett a Napsugár neve is megmaradt, nem úgy, mint a kisebbik testvére, a Szivárványé, amelyet egy évtizedig más néven adtak ki. A szellemes magyarázattal Zsigmond Emese

szolgál: „a kommunista jelképek között, a sarló meg a kalapács mellett, állandóan ragyogott a nap. Nálunk sarló, kalapács, vörös csillag nélkül maradt a nap és sugara. Végül is ősi jelkép, a székely zászlóban, a magyar hagyományokban, de akár a sumérok-nál is ott szerepel a nap, mint jelkép, és ezt mi büszkén vállaljuk. Fény nevű gyermeklapjaink vannak”.

Furcsa módon éppen a rendszerváltás után került veszélybe a lap megjelenése. Anyagi okokra hivatkozva az új hatalom úgy ítélte meg, nem érdemes továbbra is kinyomtatni a folyóiratot, csupán kétoldalas, levélpapír nagyságú lapot voltak hajlandók támogatni. Végül Farkas János kapcsolatainak köszönhetően sikerült megmenteni a kiadványt, majd megalakult a Napsugár Kiadó és az ezt ellenőrző Napsugár Alapítvány. Az erdélyi magyar sajtóban a Napsugár egyike azon kevés kiadványnak, amelynek példányszáma alapján önfenntartó lehet. Az infrastruktúrát – terjesztéshez szükséges gépkocsikat, számítógépeket – és a rendezvények támogatását pályázatok útján biztosítják. Saját terjesztési hálózatot építettek ki, közvetlen kapcsolatban vannak a lapokat megrendelő osztályokkal, óvodai csoportokkal, tanítókkal és óvónőkkel. A Napsugár és „testvérei” minden Erdélyi megyében jelen vannak, de Bukarestbe, illetve a Kárpátokon túlra is eljutnak a kiadványok.

A hat évtizede folyamatosan megjelenő folyóirat ma már sokkal több egy egyszerű kiadványnál. A szerkesztők évente két vakációs mese-, rejtvény-, és játékkötetet állítanak össze Napsi címen. Műsorfüzetek az iskolai színjátszás új útjait keresik. Tehetséggondozó anyanyelvi táborokat szervez kisiskolásoknak, szakmai fórumokra hívja a pedagógusokat, társszervezője országos anyanyelvi, mesemondó és általános műveltségi versenyeknek, valamint a Kárpát-medencei gyermeklapok nemzetközi szimpóziumainak. Évente több száz pályázattal, könyvjutalommal ösztönzi a kis olvasók értéktérítő munkáját, szorgalmát. Könyvadományokkal és szakmai segítséggel támogatja civilszervezetek, iskolák, óvodák rendezvényeit, helyi és országos versenyeket. „Ma ismét jó világ jár a szerkesztőkre – fogalmaz Zsigmond Emese –, hiszen remek versek, mesék és grafikák születnek”.

Március 18-án és 19-én a kolozsvári magyar színházban ünneplik a folyóirat első hatvan évét. Meghívtak lesznek a régi és az új munkatársak, de az ünnep elsősorban az óvodásoknak, iskolásoknak, szüleiknek, tanítóknak és akár nagyszülő korban lévő olvasóiknak szól.

NÁNÓ CSABA

Negyedszázada vezeti a folyóiratot

sugár és a Szivárvány gyermeklapok szerkesztője, 1992-től főszerkesztője. A 2013-ban indult Tanítók Lapjának rovatvezetője, számos gyermekirodalmi kötet szerkesztője.

Zsigmond Emese főszerkesztő 1955-ben született a Hargita megyei Szentkeresztbányán, Marosvásárhelyen érettségizett 1974-ben. A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészkarán szerzett magyar-francia szakos tanári oklevelet 1978-ban. Tíz évig a kolozsvári 5-ös Számú Általános Iskolában tanított magyar irodalmat. 1989 őszétől a Napsugár és a Szivárvány gyermeklapok szerkesztője, 1992-től főszerkesztője.